

Ekonomihantering av **KLIMATVÄXLING**

Hur skapar man en smidig och enkel administration?
– exempel från 5 organisationer

Ekonomihantering av klimatväxling

Hur skapar man en smidig och enkel administration? – exempel från 5 organisationer

Rapporten är framtagen av Trivector Traffic på uppdrag av Region Skåne inom projektet Klimatväxling i Skåne. Projektet medfinansieras av EU-stöd från den Europeiska Regionala Utvecklingsfonden (ERUF).

Syftet med detta dokument att återge gör några konkreta exempel på tillvägagångssätt vid ekonomihantering av klimatväxling.

Trivector Traffic rapport

Rapport/PM nr: 2020:72

Version: 1.0

Projektnr: 20087

Datum: 2020-06-12

Författare: Malin Mårtensson och Katarina Evanth

Kvalitetsgranskare: Nina Hvitlock

Beställare: Tove Zellman, Region Skåne. tove.zellman@skane.se, 044-309 32 71

Innehållsförteckning

Klimatväxling	4
Rapportens innehåll	5
Referenser och kontaktuppgifter	6
Översikt organisationer	7
Linköpings Universitet	8
Region Skåne	10
Lunds Kommun	12
Länsstyrelsen	14
Helsingborg Stad	16
Rekommendationer	25

Klimatväxling – vad är det och varför inför man det?

Intern klimatväxling är en övergripande åtgärd som kan påskynda förändring till hållbara resor inom organisationen. Genom att avgiftsbelägga utsläppsgenererande resor (vanligtvis flyg, användning av privatbil i tjänst och fossildrivna bilresor med verksamhetsbilar) samlas pengar på ett konto som sedan används till att investera i hållbara åtgärder och alternativ som gör det enklare för medarbetarna att arbeta digitalt och resa klimatsnålt i tjänsten samt till och från arbetet. Några exempel på underlättande och uppmuntrande åtgärder är inköp av digital mötesteknik, biljettlösningar till kollektivtrafik, cykelåtgärder och etablering av laddplatser för bilar.

Rapportens innehåll

För att införa välfungerande klimatväxling krävs att transaktionerna byggs in på ett smidigt sätt i organisationernas ekonomisystem. Det är viktigt dels för att minimera administration men också för att klimatväxlingen ska få önskvärd effekt.

Det handlar inte om att förändra rådande ekonomisystem utan att hitta ett procedur som passar befintliga arbetssätt och system. Det finns många sätt att göra detta på vilket kommande exempel kommer att illustrera.

Inledningsvis i detta dokument beskrivs 5 organisationers ekonomihantering av klimatväxling varav ett exempel mer djupgående. De olika lösningarna bedöms utifrån hur väl de fungerar vilket delvis bygger på det som organisationerna själva har beskrivit under intervjuer och dels på författarnas sammantagna bild av vad som kännetecknar smidig ekonomihantering av klimatväxling. Därefter följer en mer detaljerad redogörelse av Helsingborgs stads system, som ofta lyfts som en välfungerande och enkel ekonomihantering.

I rapportens sista del Rekommendationer, sammanfattas det viktigaste att tänka på för att ekonomihanteringen ska bli smidig samtidigt som klimatväxlingen bibehåller sin funktion.

Referenser och kontaktuppgifter

Rapportens innehåll bygger på intervjuer med 5 organisationer samt kompletterande material från Lunds kommun, Länsstyrelsen och Helsingborgs stad.

Organisation	Intervjuperson, titel	Kontaktuppgifter
Linköpings Universitet	Anna Gustafsson, Miljöstrateg. Annette Widen, Ekonom	anna.a.gustafsson@liu.se annette.widen@liu.se
Region Skåne	Tove Zellman, Miljöstrateg	Tove.Zellman@skane.se
Lunds kommun	Linda Birkedal, Miljöstrateg Cecilia Andersson, Ekonom	Linda.Birkedal@lund.se
Helsingborgs stad	Pernilla Engqvist, Ekonom	Pernilla.Engqvist@helsingborg.se
Länsstyrelsen Skåne	Emil Levin, Klimat- och energistrateg	emil.levin@lansstyrelsen.se

Översikt – organisationer i intervjustudien

Följande 5 organisationer klimtväxlar och har inom projektet berättat om sin ekonomihantering av klimtväxling. De är olika stora organisationer och har olika förutsättningar att administrativt hantera klimtväxlingen.

Organisation	Antal anställda	Klimtväxling
Linköpings Universitet	4 000	Flygresor: Fast avgift 250 kr/ton CO ₂ . <i>Resebyrå sammanställer information och administreras sedan manuellt på LiU.</i>
Region Skåne	34 000	Inrikes flyg: 250 kr/enkel resa Flyg inom Europa: 500 kr/enkel resa Utomeuropeiska flygresor: 1000 kr/enkel resa Privatbil i tjänsten: 2 kr/mil.
Lunds kommun	11 000	Flygresor: 15 % påslag på biljettpriset Privatbil i tjänsten: 5 % påslag på milersättningen Båtresor: 10% påslag på biljettpriset För tankning av verksamhetsbilar och maskiner: Bensin och diesel: 5 % påslag på drivmedelskostnaden Etanol: 1 % påslag på drivmedelskostnaden Dieselblandning: 4 % påslag på drivmedelskostnaden <i>Konteras automatiskt</i>
Helsingborgs stad	10 000	Flygresor: 50 % påslag på biljettpris Privatbil i tjänsten: 50 % påslag på milersättningen <i>Båda konteras automatiskt.</i>
Länsstyrelsen Skåne	450	Flygresor: 250 kr/enkel resa Privatbil i tjänsten: 2 kr/mil

LINKÖPINGS UNIVERSITET

Kontering och bokföring

Linköpings Universitet har enats om att ta ut en klimatavgift om 250 kr/ton CO₂ för flygresor. En resebyrå sammanställer information om inköpta flygresor inklusive deras genererade utsläpp. Totala avgifter per fakultet/avdelning räknas ut manuellt av administrationen på universitetet och de debiteras sedan separat.

Fakturor bokförs centralt på övriga-tjänster konto på varje fakultet/avdelning.

”Intäkten” (klimatväxlingsintäkt) bokförs på en universitetsgemensam aktivitet.

Reflektioner:

- *Enkel administration för universitetet då resebyrån tillhandahåller den viktiga informationen.*
- *Den som bokar resan ser inte slutlig kostnad – klimatväxlingen blir mindre styrande i val av transport.*

Administration av klimatväxlingskontot

Avdelningar kan ansöka om projekt som är utsläppsreducerande. Expertgrupp bedömer vilka projekt som beviljas medel.

Insamlade medel kan sparas till nästkommande år och beviljade medel är olika stora olika år beroende på ansökningarnas kvalitet.

Reflektioner:

- *Expertgruppen ger tyngd till besluten – detta skapar stor förankring internt.*
- *Hanteringen av ansökningar är tidskrävande.*
- *Bra att insamlade medel kan sparas och delas ut när det inkommer projekt som bedöms ge stor effekt.*
- *Lite krångligt för administratörer att hålla koll på att projekten levererar i tid och resultat samt följer kriterier.*

REGION SKÅNE

Kontering och bokföring

Flyg:

Regionen tar ut en fast klimatväxlingsavgift för flygresor.

Inrikes flyg: 250 kr/enkel resa

Flyg inom Europa: 500 kr/enkel resa

Utomeuropeiska flygresor: 1000 kr/enkel resa

Regionens resebyrå bokar flygresor och administrerar faktureringen. Klimatavgifterna läggs direkt på fakturan och syns därmed för medarbetaren direkt. Regionens fakturerar sedan resebyrån på insamlade medel. Regionen konterar kostnaden för flygresor på två konton: inrikes och utrikes.

Reflektioner:

- *Administrativt lätt för regionen.*
- *Syns på fakturan direkt för den som köper resan – klimatväxlingen får större styrning.*

Privatbil i tjänst:

Regionen tar ut en avgift för användning av privatbil i tjänst, 2 kr/mil. Miljöenheten får in statistik över körda mil och räknar ut hur stora fakturor som ska skickas ut till respektive förvaltning. De registreras som internfakturor.

Reflektioner:

- *Tidkrävande (manuella uträkningar och fakturering).*
- *Avgiften syns inte för de som kör och har därmed liten påverkan på beteendeförändring.*
- *Klumpsumma för förvaltningar/avdelningar signeras av cheferna. Avgifterna läggs inte exakt på de projekt eller aktiviteter som genererat dem.*

Klimatväxlingsinsatser och administration

Insamlade medel används till åtgärder som underlättar hållbart resande för anställda på regionen.

Regionens miljöenhet har en handlingsplan med effektiva åtgärder (beslutas av regiondirektör och baseras på resvaneundersökningar och Grön resplan).

Ekonomiavdelning har gjort bedömning att pengar ej kan sparas från ett år till ett annat. Istället prognosticeras utfall för att kunna bevilja medel till åtgärder. Flygresor bokförs per månad och är en god indikator.

Reflektioner:

- *Enkelt administrativt.*
- *Utrymme för storskaliga satsningar.*
- *Prognoserna för året stämmer inte alltid – vore bättre om medel kunde sparas till de mest klimateffektiva åtgärderna.*

LUNDS KOMMUN

Kontering och bokföring

Lunds kommun klimatväxlar för resor med flyg, privatbil i tjänst och båt samt för inköpta drivmedel:

Flygresor: 15 % påslag på biljettpriset

Privatbil i tjänsten: 5 % påslag på milersättningen

Båtresor: 10% påslag på biljettpriset

För tankning av verksamhetsbilar och maskiner:

Bensin och diesel: 5 % påslag på drivmedelskostnaden

Etanol: 1 % påslag på drivmedelskostnaden

Dieselblandning: 4 % påslag på drivmedelskostnaden

Det finns olika konton för respektive färdmedel och drivmedelssort. Överföringarna triggas automatiskt i ekonomisystemet och syns inte för medarbetarna vid bokning. När man bokar fordon ur kommunens egen fordonsflotta finns ett bokningssystem som föreslår alternativa sätt att resa ex. buss eller elcykel.

Avgifterna motbokas på ett balanskonto löpande under året. Sedan töms balanskontot vid varje månadsskifte till ett resultatkonto för att inte få obalans på interna poster och inte påverka balansräkningen. Resultatet från årets händelser anges som en del av eget kapital i resultatbokningen vid årsbokslutet. Planen är att avveckla balanskontot, den gav ökad kontroll i början men ses numera som en onödig omväg.

Reflektioner:

- *Automatiserat och enkelt.*
- *Avgiften tas ut för det projekt som genererat den.*
- *Den som bokar en resa ser avgiften först i efterhand.*
- *Det finns möjlighet att bygga in information och nudging i bokningssystemet vilket kan påverka val av färdstätt.*

Klimatväxlingsinsatser och administration

Förvaltningarna kan skicka in ansökningar för olika projekt som har miljönytta.

Kriterier för beviljande av medel:

- I första hand: hur mycket CO2 som sparas per krona.
- I andra hand: projekt som bidrar till andra mål i Lunds miljöhandlingsprogram.

Miljöstrategi gör en rekommendation via en tjänsteskrivelse om vilka projekt som bör få pengar. Kommunstyrelsen tar beslut (Miljö- och hälsoutskottet).

Hittills har det inte alla insamlade medel delats ut till investeringar utan det finns en viss eftersläpning. Ansökningarna under 2019 överskrider dock utrymmet.

I skrivande stund är planen att klimatväxlingen ska avvecklas 31 december 2020, med utdelning till ansökta projekt under 2021. Anledningen till detta är att kommunen har mål om att vara helt fossilbränslefria vid årsskiftet 2020. Hur de ska hantera eventuella kvarstående utsläpp efter årsskiftet är ännu inte beslutat.

Reflektioner:

- *Bra att medel i fonden går att spara från ett år till ett annat men viktigt att få till klimatreducerande investeringar i tid för att de ska få effekt.*
- *Kommunen kommer troligen att ha kvarstående utsläpp efter årsskiftet 2020 även om man är nära målet. Det finns sätt att höja ambitionen för att minimera kvarstående utsläpp genom utökad klimatväxling ex. höja nuvarande avgifter samt att införa klimatväxling inom andra områden än transporter.*

LÄNSSTYRELSEN SKÅNE

Kontering och bokföring

Flyg:

Klimatväxlingsavgiften görs med fast avgift om 250 kr per flygresa. Medarbetare lägger beställning om resor och i formuläret tydliggörs det att flyg innebär extra avgift och behöver godkännas av chef. De uppmuntras även välja tåg framför flyg då det är möjligt.

Miljösamordnaren sammanställer resandet och skickar uppgifter till ekonom som fakturerar varje enhet. Detta sker varje tertiäl i samband med miljöuppföljningen.

Avgiften bokas upp på enhetsnivå; betalning sker genom en överföring från enheternas konton till klimatväxlingskontot.

Privatbil i tjänst:

Klimatväxlingsavgiften är 2 kr/mil för privatbil i tjänsten. Medarbetare lägger in utgift i redovisningssystem.

Reflektion:

- *Inga problem med handpåläggningen; det handlar om små summor och fungerar i liten organisation.*
- *Bra att medarbetarna uppmuntras till att undvika flyg när det är möjligt*

Klimatväxlingsinsatser och administration

Utgångspunkten är att klimatväxlingen ska öka andelen tågresor och distansmöten. Avdelningar och enheter ger förslag på insatser och miljöledningssamordnaren samlar in, sammanställer och ger sedan beslutsförslag på vilka insatser som ska ges finansiering. Länsöverdirektören tar besluten om vad pengarna används till.

Pengarna har främst använts till distansmötesutrustning.

Exempel på andra insatser som varit aktuella är åtgärder för att öka medvetenhet om klimatpåverkan genom föreläsningar samt ecodrivingutbildning för de som kör mycket i tjänsten.

HELSINGBORG STAD

Djupdykning i Helsingborg stads ekonomi-
hantering av klimatväxling

Helsingborg stad

Sedan 2010 finns ett system för klimatväxling när stadens anställda och politiker reser med flyg. Från och med den 1 juni 2017 är detta arbete utökat. Genom att lägga ett påslag på 50 procent på kostnaden för flygbiljetter och på milökostnaden för resor med egen bil i tjänsten, får staden ytterligare medel att kunna använda för att minska stadens miljöpåverkan. De fonderade medlen ska användas till kostnadsfria tjänsteresor med kollektivtrafik och subventionering av elcyklar.

Miljöförvaltningen administrerar och ansvarar för klimatfonden.

Vid delårsbokslut (T2) och årsbokslut ska saldot på klimatväxlingskontot Klimatfonden, föras över från samtliga förvaltningar till miljöförvaltningen via ett avräkningskonto. Varje förvaltning ansvarar för att bokföringsordern för deras klient upprättas och attesteras. Miljöförvaltningen får informeras så att de kan göra motsvarande bokföringsorder i sin klient.

Flygresor klimatväxling 50 procent

Vid flygresor av anställd personal eller politiker sker ett klimatväxlingspåslag på 50 procent. Kontering av dessa flygresor ska ske enligt följande:

Konto	Kontonamn
7053	Resekostnad flygresor klimatväxling

Vid kontering på ovanstående konto sker följande med automatik i UBW:

Konto	Kontonamn	Ansvar	Projekt	Verks	Akt	Motp	Obj	Debet	Kredit
7059	Klimatväxling flygresor	*	*	*	*	117	*	50 %	
2998	Klimatfonden					117			50 %

* ärver ursprungskonteringens koddelar

Resor med privatbil i tjänsten – klimatväxling 50 procent

Vid resor med privatbil i tjänsten av anställd personal eller politiker sker ett klimatväxlingspåslag på 50 procent. Dessa resor registreras och hanteras i personalsystemet Personec P. De konton som används är:

Konto	Kontonamn
5521	Bilersättningar, skattefria (SCB)
5522	Bilersättningar, skattepliktiga (SCB)

Vid kontering på konto 5521 sker följande med automatik i UBW:

Konto	Kontonamn	Ansvar	Projekt	Verks	Akt	Motp	Obj	Debet	Kredit
70591	Klimatväxling egen bil	*	*	*	*	117	*	50 %	
2998	Klimatfonden					117			50 %

* ärver ursprungskonteringens koddelar

Användning av fondens medel

Kollektivtrafik (Skånetrafiken)

Alla tjänsteresor för anställd personal och politiker som sker med Skånetrafikens "e-biljetter med företagskonto" (enkel- och 24-timmarsbiljetter) finansieras centralt via klimatväxling och är helt kostnadsfria för stadens verksamheter. Klimatkompensation gäller inte Skånetrafikens e-biljetter med företagskonto (30- och 365-dagarsbiljetter) eller biljetter köpta på annat sätt.

Företagskonto för e-biljetter

På varje faktura inklusive bilagor ska det finnas information om:

1. Tidpunkt (Vilket datum resan gjordes)
2. Vem reste (Namn på den/de som har rest)
3. Varför gjordes resan (Syfte och ändamål)
4. Resmål (Vilka sträckor resan/resorna gjordes)
5. Biljettpris (Resans pris/kostnad inklusive moms)

Användning av fondens medel

Inköp av elcyklar

Inköp av elcyklar subventioneras med 6 000 kronor per inköpt elcykel. Mellanskillnaden får verksamheterna själva stå för. Inköp av elcyklar där priset per enskild elcykel är under ett halvt basbelopp ska alltid kostnadsföras.

Inköpen ska kostnadsföras på respektive förvaltning på nedanstående konto:

Konto	Kontonamn
64101	Elcykel

Tertialvis ska varje förvaltning skicka en internfaktura till Miljöförvaltningen som belastar klimatfonden. Internfakturans artikelrader ska hänvisa till inköpsfakturans:

1. Verifikationsnummer
2. Fakturanummer
3. Antal cyklar

Internfakturan ska konteras enligt följande:

Konto	Kontonamn	Ansvar	Projekt	Verks	Akt	Motp	Obj	Debet	Kredit
35982	Klimatväxling elcykel	*	*	*	*	117	*		6 000 kr

* konteras med aktuella koddelar för verksamheten

Miljöförvaltningen ska kontera den inkommande internfakturan enligt följande:

Konto	Kontonamn	Ansvar	Projekt	Verks	Akt	Motp	Obj	Debet	Kredit
2998	Klimatfonden	*				**		6 000 kr	

* ansvar utifrån beslutsattestant

** motpart beroende på avsändande förvaltning

Reflektioner:

- *Enkel modell som appliceras brett vilket skapar förankring internt.*
- *Automatiserat och enkelt för administrationen att hantera.*
- *Stort påslag ger tydliga signaler.*
- *Även utdelning av medel till resor med Skånetrafiken är automatiserad.*
- *Klimatväxlingen har fungerat med önskad effekt, under 2018 minskade flygresorna med 30%.*

REKOMMENDATIONER UTIFRÅN EXEMPLEN

Nudging i klimatväxlingen – skapa beteendeförändringen

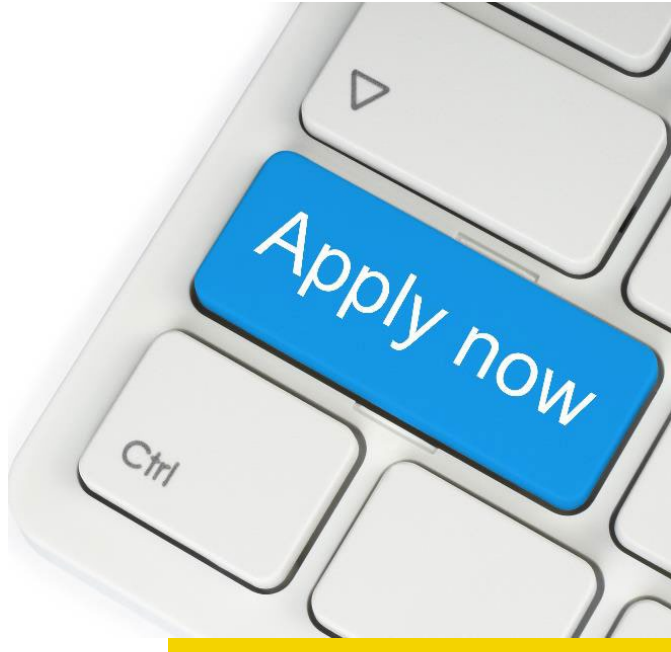
Att säkerställa god kännedom om klimatväxlingen och dess syfte inom organisationen är betydelsefullt för målstyrande effekt. Om klimatavgiften synliggörs direkt i samband med bokning av en resa skapar det en nudgingeffekt som har större chans att påverka beslut av färdväg än om avgiften läggs på i efterhand.

I samband med bokning av en tjänsteresa via bokningssystem eller resebyrå kan medarbetaren uppmärksammas på att en klimatväxlingsavgift tas ut. Även avgiftens storlek kan uppges. Detsamma gäller vid tex ansökan om milersättning för användning av privatbil i tjänst – information och storlek på klimatväxlingsavgiften kan men fördel synliggöras, för att uppmärksamma medarbetaren och förhoppningsvis ge skäl till att överväga ett hållbarare alternativ nästa gång.

Om integrerade nudging-funktioner inte är möjliga att införa i bokningssystem är andra kommunikationsinsatser och regelbundna återrapporteringar extra viktiga för att hålla medarbetarna à jour.

Klimatväxlingen får en större styrning om avgifterna belastar de projekt eller aktiviteter som faktiskt har genererat resan än om avgifterna dras från ett centralt konto på enheten. Då blir avgiften kännbar och det ekonomiska incitamentet att välja ett hållbarare alternativ ökar.

Smidig och automatiserad ekonomihantering

Alla aktiviteter som ska ingå i klimatväxlingen och belastas med en avgift behöver unika konton. Ska klimatväxlingen exempelvis inkludera olika sorters drivmedel med diversifierade avgifter behöver varje drivmedelssort ett eget konto för att det ska gå att automatisera klimatväxlingen i ekonomisystemet.

Ska vi använda oss av procentsats eller fast avgift som påslag?

- Det viktiga är att sträva efter att automatisera processen i ekonomisystemen genom att bygga in sk. "triggers" på aktuella konton. När det bokas en kostnad på ex. flygkonto reagerar då denna trigger på bokningen och bokar automatiskt in klimatväxlingsavgiften.
- Fast avgift speglar ofta utsläppen bättre men procentsats är troligtvis enklare administrativt.
- Om man använder sig av fasta avgifter ställer det krav på möjlighet att fylla i hur många personer som reste (antal enskilda resor) så att avgiften dras per resa och inte per bokning.

Det går även att bygga in viss automatisering för beviljande av medel från fonden. Ett exempel är Helsingborg stads hantering av biljetter till den lokala Skånetrafiken. Helsingborg stad har anmält sig till Skånetrafiken genom *e-biljett via företagskonto* och när en anställd bokar resa via Skånetrafikens företagskonto i appen dras fakturan från klimatväxlingskontot.

Spara medel från ett år till ett annat – offentlig sektor

Att kunna spara medel från ett år till ett annat möjliggör att investera i de mest klimateffektiva åtgärderna.

Offentlig sektor

I Helsingborg Stad har man löst det genom att det överskott som skapas genom klimatväxling går inte att spara på ett balanskonto mellan åren med anledning av att det är interna medel. I Helsingborg hanteras detta genom ett beslut om vilka medel som förs över till varje nämnd via resultatöverföring från föregående år. Beslut om resultatöverföring sker när kommunfullmäktige godkänner stadens årsredovisning. I årsredovisningen specificeras vilka medel som avser klimatfonden. Under det löpande året blir ett över-/underskott en del av stadens resultat. Över-/underskott hanteras inte på Miljöförvaltningen utan på ett stadsgemensamt resultatansvar. Vid årsbokslutet hanteras detta över-/underskott genom att justera det belopp som specificeras i resultatöverföring som beslutas mellan åren.

Spara medel från ett år till ett annat – privat sektor

Att kunna spara medel från ett år till ett annat möjliggör att investera i de mest klimateffektiva åtgärderna.

Förslag på lösning till privat sektor

Även för privatägda bolag är det problematiskt att fondera över- eller underskott mellan åren, då bolagen både skattemässigt och civilrättsligt måste visa upp ett korrekt resultat utåt för företaget i sin helhet. I normalfallet borde den bästa lösningen även för privata bolag vara nollställning i den ackumulerade resultaträkningen i samband med årsbokslut.

Internt finns det dock inga problem med att tillåta att ett klimatväxlingsprojekt har överskott vissa år och underskott under andra. Förslagsvis så bokas dessa över- eller underskott över årsskiftet på en egen resultatenhet eller på den resultatenhet inom bolaget som aktivt arbetar med och driver företagets klimatväxling. I den bästa av världar så lyckas den här enheten varje år med att göra av med lika mycket pengar på positiva klimatinsatser som man får in genom de klimatdebiteringar som görs på oönskade beteenden. Troligen är detta inte helt realistiskt, men det orsakar inga problem förutsatt att långsiktiga beslut om klimatväxling har fattats inom styrelse och bolagsledning.

Kontaktuppgifter:

Malin Mårtensson

Malin.martensson@trivector.se

Nina Hvitlock

nina.hvitlock@trivector.se

www.skane.se/klimatvaxling